

Хотілось би звернути увагу лише на окремі моменти, що повинні враховуватись при визначенні доцільності проведення тих чи інших дій до внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань. Окремі з тих дій, які перераховані в ч. 3 ст. 214 КПК України, за виключенням тих, що пов'язані із затриманням особи (і які потребують окремого самостійного дослідження), можуть бути проведені, але питання в тому – коли і ким?

Так, дійсно, всі інші дії, крім пояснення, висновку спеціаліста, особистого огляду або огляду речей, є такими, що направлені на фіксацію стану речей, обстановки і обставин події, а не на збирання доказів. І здійснюються вони не особами, уповноваженими на проведення слідчих (розшукових) дій чи інших процесуальних дій. І здійснюються вони (в своїй більшості) не в межах стадії досудового розслідування.

Так, ми ж вилучаємо відеозаписи за результатами фіксації руху транспортних засобів. Ми ж приєднуємо до матеріалів кримінального провадження будь-які документи, складені тими чи іншими особами до початку досудового розслідування.

Тут питання в тому, щоб з'ясувати чи ці документи, які ми приєднуємо до матеріалів кримінального провадження, складені працівником правоохоронного органу чи за ініціативою працівника правоохоронного органу, уповноваженого на проведення процесуальних дій чи ні. І якщо вони складені працівником правоохоронного органу чи за ініціативою працівника правоохоронного органу, уповноваженого на проведення процесуальних дій, то вони будуть за своїм характером процесуальними тому, що порядок їх складання регулюється процесуальним законом. А в іншому випадку вони будуть за своїм характером не процесуальними.

Таким чином, швидше за все, законодавець просто підмінив одні дії іншими, видавши непроцесуальні дії за дії процесуальні.

А що стосується в цілому питання визначеного законодавцем дозволу на проведення вищеперахованих дій до внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань, то це питання потребує подальшого ґрунтовного дослідження.

Одаренко Оксана Василівна,
старший викладач кафедри журналістики
та нових медіа Київського університету
імені Бориса Грінченка

КРИМІНАЛЬНЕ СУДОЧИНСТВО ТА ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ: ВИКЛИКИ Й ПЕРСПЕКТИВИ

Перехід до економіки 4.0, тобто ери інтелектуальних машин, зумовлює використання технологій штучного інтелекту (надалі – ШІ) в різноманітних сферах життєдіяльності, зокрема, у сфері права. Наразі, це – «м'який» ШІ, адже під «жорстким» здебільшого розуміють глобальний «Над-Розум». У світі активно формується нормативно-

правова база, що регламентує дослідження у царині ШІ та визначає обсяги і формати його використання в економічному, політичному, соціокультурному контекстах. Слід відзначити зусилля ООН щодо запобігання негативних тенденцій при використанні ШІ, таких як поширення расизму, хибних поглядів та дезінформації; формування та поширення поляризуючого контенту, що спричиняє активізацію і популяризацію навіть маловідомих маргінальних екстремістських угруповань; упередженість щодо певних соціальних груп / осіб, зокрема, незаконних арештів на підставі даних відео спостереження чи інших систем ШІ, які можуть бути «навчені» на зображеннях осіб певної раси / етносу або врахування району проживання, наприклад, дискримінація людей з «бідних» чи «криміналізованих» районів.

Дослідження у сфері використання ШІ у кримінальному судочинстві розпочалися лише наприкінці 2010-х років (про сучасний рівень див. <https://www.abajournal.com/web/article/law-firms-are-slow-to-adopt-artificial-intelligence-based-technology-tools-aba-survey-finds/>), що зумовлює необхідність чіткого формулювання переваг / викликів / загроз, що виникли / можуть виникнути при широкому впровадженні ШІ в цій сфері. Європейська комісія оцінює використання алгоритмів в юриспруденції як «високоризиковий спосіб» та наполягає на унеможливленні використання технологій розпізнавання обличчя у громадських просторах, крім пошуку дітей, переслідування злочинців та запобігання терористичним актам (доступно за посиланням: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_21_1682). Європейська платформа CLAIRE Confederation of Laboratories for Artificial Intelligence Research in Europe // <https://claire-ai.org/>) також декларує орієнтацію на права людини при розробці технологій ШІ.

Аналізуючи міжнародні та вітчизняні теоретичні розробки й практичні приклади використання ШІ на різних етапах кримінального судочинства, ми виділяємо як **переваги**, так і **виклики** використання технологій «м'якого» ШІ. За обмеження обсягу зосередимося на **викликах**, виділених авторкою з урахуванням сучасного стану розвитку технологій та нормативно-правової і етичної бази в цій царині. Ризики втручання у систему, навмисне та ненавмисне знищення / заміна даних, виток інформації, зокрема, з вини учасників процесу судочинства та інші проблеми кібербезпеки (відсутність / невикористання шифрування – лише одна з них). Можливість використання дипфейків, як візуальних, так і звукових, для введення в оману учасників процесу судочинства. Проблема точності технологій ШІ. Похибки в аналізі, що здійснюється ШІ, зокрема, щодо розпізнавання образів (наприклад, навчання нейромережі лише тільки на образах представників європеїдної раси). Можливість генерування власної штучної мови та обміну повідомленнями (на підставі навчання нейромережі), що може істотно спотворювати комунікацію аж до генерації загрозливих повідомлень / спотворення інформаційних масивів. Хибна інформація, що пропонується ШІ для обробки, зокрема, що стосується "Big data" («великі дані»). До того, інформацію може бути навмисно спотворено.

Високий рівень вартості технологій ШІ. Недостатній рівень обізнаності учасників кримінального судочинства в специфіці новітніх інфокомунікаційних технологій, зокрема, технологій ШІ. Як наслідок, некоректна робота із системами ШІ та страх перед ними. Нерозробленість процедур віртуального судочинства. Надзвичайно швидке застарювання нормативно-правових положень порівняно з розвитком технологій. Відсутність чітких нормативів та етичних кодексів щодо використання ШІ. Зокрема, окремо, слід виділити проблеми, пов'язані з порушенням прав людини, наприклад, «глибину» використання даних відеоспостереження чи аналіз результатів «цифрових рейтингів» / «системи соціального кредитування», а також «проблему вагонетки» при прийнятті рішень ШІ. Крім того, це може вплинути на розгляд справ, де фігурантом є сам ШІ. Приклад: загибель двох жінок при аварії автомобілю Tesla, керованому штучним інтелектом («автопілотом»). Випадок стався 17 квітня 2021 р. у США. Також відкритою є дискусія щодо прав та обов'язків ШІ, важлива для кримінального судочинства, адже мають бути визначені межі впливу таких технологій на прийняття рішень на кожному з процесуального етапів. На наш погляд, при запровадженні ШІ у кримінальному судочинстві має бути врахований «індекс цифрової готовності» країни, рівень медіа грамотності населення та, власно, учасників процесу судочинства, позицію країни щодо дотримання прав людини, вартість самих технологій та рівень супутніх ризиків, здатних значно перевищити користь від застосування ШІ.

Підюков Петро Павлович,

провідний науковий співробітник відділу організації наукової діяльності та захисту прав інтелектуальної власності Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор;

Конюшенко Яна Юріївна,

доцент кафедри кримінального процесу Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

КОРОНАВІРУСНА ЗАГРОЗА НАЦІОНАЛЬНОМУ Й СВІТОВОМУ СУСПІЛЬСТВУ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ПОГРІШЕННЯ КРИМІНОГЕННОЇ СИТУАЦІЇ В УКРАЇНІ ТА ЯКІСТЬ ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ВІТЧИЗНЯНОГО СУДОЧИНСТВА

Стан світової та національної безпеки України з 2020 року зазнає відчутного занепокоєння, зумовленого стрімким розповсюдженням на планеті нечуваної до цього за своїми масштабами й наслідками коронавірусної пандемії, яка принесла світовому людству значних непоправних втрат. Не стало виключенням з цього і наша держава, хоча спочатку небезпідставно існувало припущення, що до 2021 року ситуація